

Poštna
pavlatirana.

Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

Štev. 2.

V Ljubljani, 12. januarja 1924.

Leto IV.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna na-
ročnina 50.— D
mesečna 4.— „
Izposojništvo ce-
loletno 100 D.
Posamezne
številke se ra-
čunijo po D1.—
Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglaših
beseda 50 p.

Kaj hočemo?

Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega sloven-
skega ljudstva!

Leto važnih dogodkov.

Za novo leto je napisal čehoslo-
vaški minister vnanjih zadev dr. Be-
neš v „Prager Presse“ članek o
splošnem političnem položaju v Ev-
ropi. V tem članku pravi, da bo leto
1924 „leto važnih odločitev“.

Isto misel je izrazil tudi nemški
kancler.

Dogodki, ki se pravkar odigra-
vajo v Evropi, dajejo obema mini-
stroma prav.

Os, okoli katere se suče vsa ev-
ropska politika, je **vprašanje nem-
ške vojne odškodnine**. Francozi z
vso trdovratnostjo zahtevajo, da mo-
ra Nemčija plačati, Nemci pa se vsa-
kega plačila obupno branijo.

Nemški odpor in francoski pri-
stisk sta pa polagoma uničila nemško
gospodarstvo. Uničeno nemško go-
spodarstvo pa je postalo usodno za
Anglijo, ker je bila Nemčija pred voj-
no najboljši odjemalec angleškega
blaga. Gospodarski polom v Nem-
čiji je imel za posledico silno brez-
poselnost v Angliji, posledica te
brezposelnosti pa je bila zmaga de-
lavske stranke na Angleškem, ki bo
vodila odločno protifrancosko poli-
tiko.

Tako je razvoj dogodkov raztr-
gal takozvano „veliko antanto“, ki
je temeljila v prvi vrsti na sporazu-
mu med Anglijo in Francijo. Tega
sporazuma danes ni več, na njegovo
mesto pa je stopil odkrit boj med
obema velesilama.

Ko je razpadla „velika antanta“,
so se ozrli Francozi po novih zavez-
nikih, da si zavarujejo svojo nadmoč-
nad Nemčijo. Svoje zaveznike so na-
šli najprej med Poljaki, s katerimi so
sklenili posebno pogodbo, Poljakom
pa so sledili Čehi. Kakor vse kaže,
bodo Čehom sledile tudi ostale dr-
žave, ki so združene v takozvani
„mali antanti“, to so Jugoslavija in
Rumunija. Tem državam so Francozi
dovolili tudi na stotine milijonov fran-
kov kredita za oboroževanje.

S to francosko politiko pa An-
gleži niso posebno zadovoljni. Zato
so tudi Angleži začeli iskati zavezni-

kov, da zaustavijo preveliko nara-
ščanje francoske moči v Evropi. Prvi
zaveznik Anglije so postali Italijani,
tem pa so po kratkem presledku sle-
dili Spanci. Obe deželi mejita na
Francijo. V slučaju angleško-franco-
skega sponada bi bili torej Francozi
na vseh straneh obkoljeni. Zanimivo
je tudi, da so za ta mesec napoveda-
ne velike vaje angleške mornarice v
Sredozemskem morju, ki se jih bo
udeležilo tudi italijansko in špansko
brodovje.

A tudi na vzhodu Anglija ne drži
rok križem. Ena glavnih nalog bodo-
če delavske vlade na Angleškem bo
priznanje sovjetske Rusije. To bo za
Anglijo neizmerna pridobitev. Proti
državam „male antante“ pa podpira-
jo Angleži Ogrje in Bolgare. Nedavno
je imel bolgarski ministrski predsed-
nik Cankov govor, v katerem se je
jako ostro izrazil proti Belgradu za-
radi Macedonije. Cankov gotovo ne
bi bil tako govoril, če ne bi bil vedel,
da ima za hrbtom močno oporo!
Pred nekaj dnevi pa je največji an-
gleški list „Times“ objavil na odlič-
nem mestu razgovor svojega sotrud-
nika z voditeljem „makedonstvuju-
ših“ Aleksandrovom, ki je dejal, da
se bodo Macedonci skupno s Hrvati
uprli proti Belgradu...! To je jasen
migljaj na naslov belgrajske vlade,
in sicer ravno v trenutku, ko name-
ravajo naši ministri skleniti zvezo s
Francijo!

A tudi na gospodarskem polju
Angleži ne mirujejo. Francoski frank
je zadnji čas silno padel na svetov-
nem trgu in prav utegnejo imeti tisti,
ki vidijo v tem padcu angleške prste
vmes. Na drugi strani pa je dala an-
gleška vlada jasno razumeti vsem
francoskim zaveznikom, ki so dobili
od Francozov denar za oboroževa-
nje, da Anglija zahteva najprej plači-
lo svojih dolgov, potem šele naj raz-
ne male države, med temi tudi naša,
delajo nove dolgove.

Poleg teh očitnih in diplomat-
skih bojev pa vidimo vsepovsod po
svetu **silno oboroževanje**. Angleži

pomnožujejo svojo mornarico in svo-
je letalstvo, Amerika prav nič ne za-
ostaja za Angleži, Francija pa je že
danes prva vojaška država v Evropi.
Mussolini v Italiji in Trocki v Moskvi
pa zahtevata vedno več letal...

Tako se polni evropsko ozračje
z vedno več elektrike, ki mora prej

ali slej roditi iste ali pa še hujše po-
sledice kakor jih je rodilo evropsko
oboroževanje pred l. 1914.

Zato bodo morali naši državniki
dobro premisliti, na katero stran se
bodo odločili! Za nas ni dvoma, kdo
bo iz bodočega spopada izšel zmaga-
govit.

Lažnjiva „samouprava“ in resnična samouprava.

Demokracija se izraža o samo-
upravi ljudstva. Besedo samouprava
se dandanes velikokrat zapiše, a ve-
liko je še ljudi, ki pravzaprav ne ve-
do, kaj je to. Toda že beseda sama
pove veliko. Upravljati se pravi go-
spodariti. Dandanes je človeška
družba gospodarsko in socialno ta-
ko zelo različna in na takšni visoki
stopinji civilizacije, da imamo polno
reči, ki jih mora nekdo voditi in od-
ločati, kaj naj se stori v tem ali onem
primeru in kako. Tako imamo na
primer železnice, ki ne teko kar ta-
ko same od sebe, ampak nekdo mora
skrbeti za lokomotive in vagone, da
jih je dovolj na razpolago in da so
razdeljeni po raznih krajih tako, ka-
kor odgovarja gospodarskim potre-
bam. Nekdo mora skrbeti tudi za
vozne reče, za denar, za red med
uslužbenci itd. Potem imamo na pri-
mer bolnice, ki tudi mora nekdo za
nje skrbeti, gledati da imajo dovolj-
no perila za bolnike, da je dovoljno
hrane, zdravil, obvez in da vlada v
njih potrebni red itd. Imamo ceste in
pota, za katerih popravilo je zopet
treba nekega da skrbi. Imamo vse
polno takšnih in podobnih javnih
uprav ali gospodarstev. Časih je zo-
pet treba kaj novega napraviti, na
pr. kakšno pokrajino izsušiti, reguli-
rati kakšen hudournik, zidati nov
most, postaviti šolo itd. Tudi za tak-
šne »male« reči je treba upravnika
ali gospodarja. Nadalje imamo veli-
ko denarja, ker državljani plačujejo
davke. Tega denarja se nabere prav
veliko. Tudi z njim mora nekdo go-
spodariti n. pr. za kakšne namene
naj se vporabi. Tudi sodnija spada v
to vrsto javnega gospodarstva, pa
šola in politični uradi (okrajna gla-

varstva) in še nešteto drugih jav-
nih zadev.

Kdo naj v vseh teh zadevah go-
spodari? Mi pravimo: **ljudstvo samol**
Na kakšen način naj to naredi? Mi
pravimo: Tako da ljudstvo po svo-
jem prostem prevdanku voli odbore
in zastope, ki prevzamejo to javno
delo na sebe. Kakor izvoli ljudstvo
cestni odbor, tako naj izbere tudi
svoje sposobne može za vse druge
javne posle. V Švici, ki je federa-
tivna republika, voli ljudstvo celo
sodnike, naši Amerikanci pa dobro
vedo, da se v Ameriki voli celo no-
tarje, ne samo župane. Mi ne more-
mo tukaj opisati vseh mogočih si-
stемов takšnih demokratičnih sa-
mouprav, ker bi morali imeti za tak-
šen opis najmanj eno celo knjigo na
razpolago. Vse te reči skupaj ime-
njemo samoupravo. Ljudska volja
naj odločuje vsepovsod v javnih za-
dajah; ljudstvo samo bodi gospodar
javnega premoženja. Vse to imenu-
jemo na kratko: samouprava. Ljud-
stvo si gospodari samo po svoji vo-
lji!

Ali ima ljudstvo v naši državi
pravico, gospodariti si samo? Nima
je! Zakaj pa je nima? Zato, ker si
je izvolilo takšne ljudi za poslance,
ki o tem niso imeli niti pojma, ko
se je »delala« ustava, temeljna dr-
žavna postava, v kateri morajo biti
takšne reči zapisane. Ali pa **niso**
hotel imeti o tem pojma, da so se
prikupili »navzgor«, kakor to lahko
skoro dnevno opazujemo! Kljub te-
mu, da ljudstvo v naši državi nima
pravice z lastnim imetjem si gospo-
dariti samo, se vendar uganja pri
nas velik »švindl« z nekakšno »sa-
moupravo«, ki je podobna tistemu

LISTEK.

32

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoa.

VII.

Visoko se je svetil mesec nad Brdovcem
in listje se je mirno lesketalo v mesečini kakor
srebro: niti duše ni bilo čuti; — po celi vasi so
bila okna temna, samo v eni koči je trepetala
luč. Za plotom te kočje je stala Jana, pred njo
pa mladi Gjuro Mogaić. Dekle se je z lakti na-
slonilo na plot in obrnilo obraz proti mesecu.
Njene temne oči so se ji čudno lesketale in bile
venomer uprte v nebo, lice pa se ji je smeh-
ljalo, kakor da je sanjala o raj. Gjuro se je na-
slonil na steber in jo je gledal, ne da bi se je
mogel nagledati.

„Jana,“ je rekel mladenič z mehkim gla-
som, „ali ti je prav, da je tako prišlo?“

„In ti še prashaš, Gjuro,“ ga je smeje za-
vrnilo dekle. „Saj sem vedela in verjela, da me
ne boš goljufal, ker si poštena duša, ni pa se mi
niti sanjalo, da bom tako hitro tvoja. Narav-
nost strah me je in skoro ne verujem tej nagli
sreči.“

„Ali se me bojiš?“ vpraša mladenič.

„Glej ga no! Misliš, da se te bojim? Jaz?
Nobenega moškega se ne bojim. Čemu neki?

Toda kar zavrtilo se mi je v glavi, ko si oni
dan rekel, da boš šel nad Turke in da se bova
v kratkem vzela. Nisem vedela, ali bi naj jo-
kala, ali se smejala. Kar meša se mi.“

„Ne boj se, Jana, tudi ta glavobol te bo
minil, in za par dni boš videla, da je res.“

„Glej,“ nadaljuje dekle v šali; „pa si me
res prevaril! To je, pri Bogu, zelo nerodno!“

„Kaj je nerodno?“ se je začudil Gjuro.

„Ej, marljiva predica sem, in hvala Bogu,
mnogo sem že napreda, toda malo je še stka-
nega in še manj sešitega. Skoro sram me je.“

„Ne ubijaj si glave zaradi tega, za to bo
še časa dovolj!“

„Da, pozneje, toda kaj bodo rekli tvoji do-
mači, kako bodo perilo na prste šteli in mi pri
vsaki žlici oponašali, da sem prišla s praznimi
rokami pod streho. Toda — pri Bogu! — tega
nisem jaz kriva. Vse sem hotela pripraviti in
bilo bi gotovo, da me ni oče kregal: „Ne kvari
si na noč oči; ti ne veš, kakšen božji dar so in
na svatbo lahko čakaš tudi do tretjih konopelj.“
— Tudi jaz sem nekako tako mislila in sem
mnogo jokala, sedaj pa mi je ženitev padla tako-
rekoč pred noge in povesma še visijo v za-
pečku. Prav žal mi je.“

„Ali ti je žal iti z mano pred oltar?“

„Pojdi no,“ se je razjezilo dekle in udarilo
ženina s ploško roko po plečih, „kaka grda šala
je to? Ali te ni Boga strah, da vsako besedo
tako grdo obračaš? Vedi, da mi je žal iti s te-
boj, bi tudi ne šla. Toda hudo mi je, da pridem

taka k hiši. Če sem tudi sirota, pa nisem bera-
čica!“

„Glej no, glej, kako je lonček prekipel,“ se
je nasmehnil Gjuro in prijel dekle za obe ra-
meni in ji veselo pogledal v oči. „Ej, Jana, du-
šica, ne motaj sedaj te preje. Samo da si moja
in moja. Za drugo me ne briga. Pa naj kdo zine
kaj proti tebi, jaz mu polomim vse kosti.“

Dekle se mu je lahko izvilo iz rok in se
umaknilo za dva koraka, on pa je nadaljeval:

„Moj Bog, naklepetala sva se; glej, kje je
že mesec, in kje je še Stubica. Sedaj moram
res iti.“

„Pa z Bogom, srce moje! Srečno pot in
pazi se!“ je dekle nežno pripomnilo.

„Z Bogom, Jana, lahko noč!“ odzdravi
mladenič in ji poda roko, ki jo dekle s sklonjeno
glavo plaho prime in polglasno šepne:

„Lahko noč, Gjuro!“

Tako sta se zaročenca ločila. Dekle je po-
časi šlo čez vrt v kočjo, fant pa je v mesečini
brzo krenil proti Zaprešiču, od tam na krapin-
ski most in dalje preko Krapine pod bregom
do Ivanca, da bi se obrnil proti Bistri. Srce mu
je bilo veselo, noge lahke, noč je bila jasna, nje-
gova topla kri ni čutila nočnega hlada. Ves svet
je bil miren in tih, ni se čul noben cvrket niti
kapljica; gozd, grmovje, kočje, vse je bilo spre-
menjeno kakor v črn kamen. Za vasjo Ivačcem
gre pot pod bregom in gozd sega prav do ce-
ste.

(Dalje prih.)

strahu, kateri je znotraj votel, okoli ga pa nič ni. Pri nas odločuje v vsem in povsod **uradnik**, ki ga vlada imenuje, ne da bi se zmenila za mnenje ljudstva o tem. V naši državi odločajo in imajo zadnje besedo **povsem neodgovorni** — uradniki. Razni načelniki in inšpektorji ter »pisarji« v ministrstvih — kamor so jih namestili politične stranke, še večkrat pa politični »prijatelji« — odločajo o vseh, tudi najbolj važnih vprašanjih. Oni gospodarijo z ljudskim denarjem, z njegovimi bolnicami, z njegovimi železnicami, z njegovimi cestami, z ljudmi, kateri delajo v teh javnih zavodih, skratka vsepovsod. Pri tem streljajo seve kozle, ki bi bili za smeh in kratek čas, da niso večinoma tudi škodljivi javnemu premoženju. Sedaj govorimo o nekaterih »oblastnih skupščinah«, za katere bodo priredili celo drage volitve. Te »oblastne skupščine« nimajo za **ljudstvo absolutno nobene pomena**, ker nimajo o ničemer odločevati, ampak naj bodo le nekak posvetovalci za »velike župane«, ki pa so zopet prav takšne politične ničle. V naši državi namreč položaj »velikih županov« ni prav nič zavdanja vreden, kajti po svojem državno-pravnem položaju so ti ljudje le sluge »ministra policije« v Belgradu. Oni so za to tukaj, da **ubogajo in izvrše le to**, kar jim ukaže belgrajski minister »policije«.

In se najdejo še ljudje, ki čvekajo, da je to »samouprava«. To so pravi politični sleparji!

Mi zahtevamo res pravo in moderno samoupravo ljudstva, s pomočjo katere naj ljudstvo po svojih zaupnikih končno in svojevoljno go-

spodari v vseh teh javnih rečeh. Takšna samouprava pa je nemogoča v **centralistični državi**, ker se centralizem in samouprava **popolnoma izključujeta**. Zato je vse kvačkanje demokratov in tistih, ki se skrivajo za njihov hrbet, da naj se uvede »dekoncentracija uprave« in se da »oblastnim skupščinam« več moči, **gol političen švindelnik**, posek v oči ljudstvu, ki hoče resnično in pravo samoupravo z zakonodajno močjo.

Najbolje se more takšna ljudska samouprava izvesti v demokratični **republiki**. Tisti naši ljudje, ki so bili že v Ameriki so vsi tudi republikanci. Zakaj? Ker so videli, da je tam več pravice, več pravne varnosti in več zaslužka, kakor pa doma, kjer plačujemo največ davkov za militarizem in plače generalov, ki hočejo zapovedovati ne samo vojakom, ampak tudi povsod drugje. Misel prave in resnične ljudske samouprave je po svojem bistvu republikanska. Kdor ni republikanec tudi ni odkrit privrženec ljudskega gospodarstva in javnih zadevah.

Centralizem, militarizem, birokracija (vlada uradništva) — to gre skupaj; eden brez drugega ne more obstati.

Federacija, človečnost in ljudska samouprava — to gre zopet skupaj, ker imajo te tri reči eno skupno korenino. To so tiste **načelne stvari**, po katerih se naj ljudje ločijo. Ali ste za eno ali ste za drugo? Mešati teh reči **pošten in odkritosrčen** človek ne more. Kdor pride k vam v političnih rečeh, ga vprašajte, ali je za eno ali je za drugo? In boste koj vedeli pri čem ste!

Da dejanje olepsate in politično ozadje prikritujete, ste vpokojili tudi druge častnike srbske narodnosti, toda šele po 6. novembru, tako, da dobijo ti svojo pokojnino že po novem zakonu, t. j. 400—600% več!

Ali je to nepristranost in objektivnost?

2. Na razne pritožbe nasilno vpokojenih ste se opravičevali: a) da ste vpokojili vse častnike nad 52 let stare; b) da so bili ti častniki nezanesljivi; c) da so bili že fizično nesposobni; d) da je bila to redukcija častnikov; e) da ste pozvali komisijo, ki bo strogo preiskala zadevo, in, da boste nepravilno vpokojene častnike zopet reaktivirali.

Na razne prošnje pa odgovorjate sedaj, »da se prošnji ne more ustreči, ker manjka zakonita podlaga« itd.

Vse to so pa samo **izgovori**. To potrjujejo sledeči dokazi:

1. Večina vpokojencev je Slovencev, potem so bili vpokojeni Hrvati in pa res najnesposobnejši Srbi, čez in pod 52 let stari. Vse ostale Srbe tudi čez 60 let stare, ste pustili v službi. Nesposobne ste pa po novem zakonu upokojili.

2. Ako so bili upokojeni slov. častniki **nezanesljivi**, zakaj jih niste pozvali **pred vojaško sodišče**, namesto da ste jih upokojili?

3. Ako so fizično nesposobni, zakaj jih niste pozvali po predpisih pred zdravniško komisijo?

4. Če je bila redukcija izvršena v državnem interesu, zakaj je zadelo samo Slovence in Hrvate najnižjega čina, a višjih oficirjev se ni dotaknila? To ni redukcija, ampak

je **izraz politične mrznje do Hrvatov in Slovencev!**

5. Kje pa je obljubljena komisija, ki naj preiskuje zakonitost upokojitve oficirjev? Te komisije nikjer ni, ker sicer bi se opravičene prošnje za reaktiviranje ugodno reševale — in ne s frazo »da nema zakonite osnove«. To je pesek v oči!

S svojim dejanjem ste pogazili ustavne in vojaške zakone na škodo vestnih slovenskih in hrvatskih častnikov. Vaše početje obsoja vsa jugoslovanska javnost, brez razlike vere in narodnosti, večina srbskih poštenih in pravičnih častnikov, kakor tudi politično zrelo moštvo naše vojske.

6. Od kod ste pa vzeli zakonito osnovo za **brzobjavno vpokojitev**? Tam bi morali tudi vzeti zakon za reaktiviranje! In če ste objektivni in pravični, bi ta zakon tudi našli, ter storjeno krivico brez oklevanja in pomislekov tudi čim prej popravili. To bi namreč storil mož na svojem mestu pravične vojaške uprave vsake kulturne države.

Vaše dejanje je »mora«, ki tlačí vse one, katerih še dosedaj Vaša brezobzirna upokojitev ni doletela in kateri zro nezaupno v svojo megleno bodočnost vsled Vašega neopravičenega postopanja.

7. Ali ne občutite, da ste z nasilnimi upokojitvami zlorabili svojo uradno vlast?

8. Ali ne veste, koliko morajo trpeti nasilno upokojeni oficirji moralno in materialno? Ali ne veste, kakšna usoda čaka njihove rodline?

Ali ni tako postopanje naravnost sramota za ravnopravnost državljanov v kraljevini SHS?

Na naslov g. ministra vojne in mornarice.

Prejeli smo in priobčujemo:

Zadevo krivičnih in nasilnih upokojitev slovenskih in hrvatskih častnikov so poslanci in časopisi že večkrat obravnavali. Žrtvam v tolažbo so marsikaj obljubili, vendar pa se ni do danes niti ena obljuba izpolnila.

Vestni in zaslužni častniki so postali žrtve in ostanejo žrtve s svojimi družinami vred, vrženi so čez noč na cesto in prepuščeni usodi na milost in nemilost. To vse pa se je zgodilo na korist drugih, katere se odlikuje in celo povišuje. Ali se vam zdi to za državo koristno, g. minister? Ali mislite, da se s takimi dejanji vzdržuje pokorščina in disciplina v vojski? Ali se niste z nasilnim upokojenjem slovenskih in hrvatskih častnikov najtežje pregrešili proti državi, vladarju in disciplini?

Lojze Ude:

Upor slovenskega polka v Furlaniji.

(Poglavje iz naše zgodovine.)

Še nikdar nisem gledal tako jasno vse te naše, v en sam trenutek nagnetene, gromne bede kot takrat, pod bičem kuratovih besed: večno uklanjaje, večno naslanjaje!

Zastokati je bilo mogoče. Vse zmučeno in ubogo je stalo slovenstvo pred mojimi očmi, s silno trnjevo krono na glavi.

Še je govoril kurat in s strahom sem poslušal njegove besede:

»Če občutijo, da niso storili prav, bodo še ponižnejši. Ali bodo mogli ovreči te besede?« sem se povpraševal.

Končal je. Pa pristopi k mlademu fantu in ga vpraša:

»No, ali ni res, da sem povedal prav?«

Tiho.

»No, reci, da je res tako,« ponovi kurat.

Tiho.

Pristopi kurat k drugemu in ponovi vprašanje.

Fant nekaj zamomlja, kar je moglo biti vse, le brezdvomno pritrjevanje ne.

Še tretjega vpraša. Fant nekaj govori, nato pa pokaže na strgane čevlje.

Zasmejal sem se iz srca.

Kurat je prestrašen in žalosten nehal povpraševati; častniki so se spogledali.

Nato so nam izročili orožje. Godba je igrala.

Štacijska služba je bila poverjena prvi stotnji. Za štacijskega »inšpekcijona« sem bil imenovan jaz. Tako sem se mogel neovirano potikati po cestah in stanovanjih ter govoriti z našimi ljudmi. Pri večernem obhodu sem šel po vseh stanovanjih.

»Saj se nas boje, saj nas prosijo,« so govorili.

Premišljevali smo, ali bi ne kazalo upreti se takoj zopet. Ker pa še vedno nismo imeli dokaza, da se je uprl še kateri polk in nismo niti od fronte, niti iz zaledja dobili nikake jasne vesti, smo morali čakati. Kot da bi stali pred neko steno, preko katere ni mogoče pogledati, tako nam je bilo. Kakor smo tudi začenjali, enako smo končavali: drugega nič ne vemo, kakor da moramo na fronto. Ko smo izpregovorili še o Jugoslaviji, prečudežni deželi vsega dobrega, smo obmolnili in zastrmeli v daljave preko teme, koncem katere je bilo potem: svoboda, brat-

Kako je v parlamentu?

(Nadaljevanje.)

Sestava vlade.

Če se pojavi v parlamentu ena sama stranka, ki ima večino glasov za seboj, ali pa če se najde več strank, ki tvorijo skupaj večino, določijo te stranke dogovorno, kdo bo minister in kateri del državne uprave („resor“) bo dobil. Kedar so vsi ministri določeni, pravimo, da je **sestavljena nova vlada**. Nove ministre potem zaprisežejo, kjer je to predpisano, in takoj nato nastopijo ti svojo službo. Naloga vsake tako sestavljene vlade je, da uresničuje voljo večine, iz katere je izšla. Če je vlada izšla samo iz ene stranke, je stvar enostavna, ker potem izvršuje vlada le program svoje stranke. Če pa je vlada izšla iz več strank (iz „koalicije“ = iz „zveze“), se navadno dogovore že stranke prej med seboj, katere zakone naj nova vlada uveljavi.

Predsedništvo parlamenta.

Podobno kakor sestavijo vlado, si izvolijo poslanci oziroma stranke tudi svoje predsedništvo. Če ima večino le ena stranka, vzamejo seveda predsednika in podpredsednike in tajnike itd. iz te stranke. Če pa tvori večino več strank, se te navadno že prej dogovore, kdo bo predsednik, kdo podpredsednik in tajnik itd. Navadno izvolijo predsednika iz one stranke, ki je številčno najmočnejša, iz one, ki tej sledi v številčni moči, zopet podpredsednika in tajnike. Predsednik in ostali funkcionarji dobivajo za svoj posel navadno še posebno nagrado, ki jo določi parlament.

Kako delajo postave?

Kedar je sestavljena vlada in predsedništvo skupščine, se lahko prične zakonodajno delo.

Na drugem koncu vasi, že na polju, pod razpadajočo kolibo, je bdela pri ognju kopica ljudi: straža. Šel sem tja in prisedel:

»Kaj je novega, fantje?«

»Nič.«

Da bi se bilo treba pogovarjati nekaj o uporu, to smo čutili vsi. Molčali smo.

»Gremo, mavšlat,« je prekinil

»Pa pojdim.«

Zjutraj smo še kvartali, ko smo zvedeli, da popoldne odmarširamo.

General-brigadir je poklical vse podčastnike in častnike v Codroipo. Videli smo se prvič po uporu. Pomešani med množico nemških in nemškomislečih častnikov smo si krepko stisnili roke. Brez besed smo bili zgovorjeni. Težko skrb in čustvo velike odgovornosti, nadkriljevano z neupogljivo voljo upora, je bilo brati na vseh teh mladih obrazih. Z nekoliko tesnobo smo čakali na generala: ali bomo slišali navduševalne besede, prošnje ali grožnje?

* Nemškomislečih častnikov, po rodu Slovencev, v tem spisu ne omenjam natančneje. Sodrga gre vedno z onimi, ki imajo več bajonetov.

(Dalje prih.)

To se vrši navadno tako-le: Vlada oziroma tisti minister, v čegar področje in oblast spada nameravani novi zakon, naroči svojim uradnikom, da izdelajo primeren **načrt** zakona. Tak načrt natisnejo in ga predlože poslancem. Poslanec služi tak načrt kot podlaga za podrobno razpravo. Če načrtu noben poslanec ne ugovarja in če nihče ne predlaga kakšnih izprememb, da predsednik načrta glasovanje. Navadno glasujejo

dvakrat: v takozvani glavni ali generalni razpravi in v specialni. Pri glavni razpravi odloča večina poslancev, ali je kakšen nov zakon sploh potreben ali ne, v podrobni ali „specialni“ razpravi pa odločijo, kako se naj ta ali oni paragraf glasi. Navadno pa se o novih zakonih načrtih ne posvetujejo v zbornici, kjer bi morali biti navzoči vsi poslanci, ampak navadno obdelavajo in obravnavajo take stvari v odborih.

Masaryk o južnoslovanskem vprašanju 1917. - 1918. leta.

Ob svetovni vojni je Masaryk praktično označil svoje politično stališče o raznih vprašanjih, ki jih je dotlej obravnaval v svojih spisih teoretično. Storil je to 1917/1918. leta, ko je bival ob ruski revoluciji v Kijevu, Moskvi in Petrogradu, s spisom „Borba za samodoločbo narodov. Nova Evropa s slovanskega stališča“, ki je izšel po vojni tudi v hrvaškem prevodu.

Temeljna misel Masarykovega spisa je zahteva, da je nasproti srednjeveški državi absolutizma in centralizma, kakor sta izražena v Nemčiji, Avstro-Ogrski in Turčiji, osnujejo demokratične države malih in velikih narodov, pri čemer se poudarja pomen avtonomije in federacije, ki sta možni le na podlagi svobodne narodnosti, zato bodi narodnost temelj državi, a ne absolutistična dinastičnost in centralistični imperializem. Ni naš namen, da bi natančneje govorili o Masarykovem spisu, ki nanj opozarjamo; hočemo le poročati o tem, kakó je sodil o južnoslovanskem vprašanju.

Ko razpravlja o Jugoslovanih, poudarja, da uporabljata ime za Srbe, Hrvate in Slovence, ker se splošno takó rabi, dasi ne zadošča, ker so Jugoslovani tudi Bolgari. Zahteva, da se Avstro-Ogrska razbije, da nastanejo na njenih razvalinah Češko-Slovaška, Jugoslavija in Poljska. Jugoslovani zaslužijo simpatije demokratične Evrope, ker so nadarjeni in sposobni. O Slovencih pravi, da se

odlikujejo po pridnosti in narodnem idealizmu, ki se ne boji nemške premoči. O bodoči Jugoslaviji sodi, da bi zgodovinske individualnosti: Srbija, Hrvaška, Istra in Dalmacija, Bosna in Hercegovina ter Črna gora mogle s početka ostati upravne enote in bi se polagoma razvijale v enotnejšo državo. Črna gora ter Bosna in Hercegovina bi se mogli pridružiti Srbiji, a Istra z Dalmacijo Hrvaški. Med zahtevami, ki naj bi izpolnile mirski kongres, navaja Jugoslavijo kot samostojno federacijo pod političnim vodstvom Srbije; Črna gora naj bi se izjavila po parlamentu, ali se hoče združiti s Srbijo.

Masaryk se je tudi dotaknil južnoslovansko-italijanskega razmerja. Trstu prisoja stališče svobodnega mesta in svobodne luke v Italiji; zakaj Italija po pravici navaja dejstvo, da njena vzhodna obala na Jadranu zelo zaostaja za obalo ob Istri in Dalmaciji, ki imata dobra pristanišča. Dalmacija je nevarna za Italijo, dokler je avstrijska; ni pa nevarnosti, ako je v rokah Srbije in Jugoslovancev, ki nimajo mornarice in tudi ne bodo imeli denarja, da si zgradijo novo mornarico, poleg tega nimajo osvajalnih namenov. Trst in Pulj zadoščata Italiji za premoč na Jadranu, ki jo jim je priznala tudi Srbija (Pašić v londonski izjavi). Ako razvije Italija dovolj industrije in bogastva, bo odločno vplivala s svojo gospodarsko premočjo na Jadranu in Balkanu. Številno in dobro mornarico lahko v Otrantski ožini zapre Jadran.

Dnevne vesti.

Kaj nas najbolj veseli? Najbolj nas veseli to, da je »Avtonomist« vsem slovenskim političnim strankam in političnim organizacijam brez izjeme **trn v peti**. Eni se bore proti njemu **javno**, drugi **tajno**, **ampak vsi se ga boje**. To je za nas najboljši dokaz, da delamo **pošteno**. Zato naročajte in širite »Avtonomista« in z njim vred **federalizem, republikanstvo, referendum** (ljudsko glasovanje o vseh važnejših političnih zadevah) in **politično izobrazbo ljudstva**, da se bodo ljudje naučili **politično misliti s svojimi močmi** in da ne bodo samo kimali na vse, kar zvedo od raznih »političnih voditeljev«. **Vodijo in odločajo naj ljudje sami**. Mi moramo iz dobe »političnega voditeljstva« ven v dobo, ko od ljudi izvoljeni zastopniki ne bodo več ljudi »vodili«, ampak bodo **njim komandirali!**

Politične beležke. — »Pravica«, glasilo »Krščanskega delovnega ljudstva« prinaša v svoji 1. številki od letos, z dne 3. januarja, sledečo »politično« izpoved: Radič hodi po svetu, daje izjave na desno in levo in je vesel, da se o njem veliko piše. Kako o njem pišejo mu ni mar, glavno je, da svet ve za Radiča. Nalogo zagovarjati Radičeve prismo-darije v slovenski javnosti je prevzel v zadnjem času »Avtonomist«. Tako torej! Zakaj smo se izrekli **mi?** Za **federativno** odnosno **konfederativno** ureditve te naše države in uvedbo republikanske vladavine v njej. »Pravica« pravi, da so to »prismo-darije«. Dobro, vemo vsaj, da zastopamo idejo »prismo-darije«. Sedaj le še prosimo za sporočilo, kaj ni »prismo-darija«! — »Slovenec« z dne 8. januarja 1924 pa prinaša sledečo »beležko«: »Jako čudno! Češki narodni socialist Klofač je objavil v dunajski »Die Stunde« članek »Vereinigte mitteleuropäische

Balkanstaaten — keine Utopie«, v katerem prorokuje, da se bodo srednjeevropske in balkanske države združile kot suverene države v zvezo srednjeevropsko-balkanskih držav, misel, ki smo jo mi že pred leti poudarili. »Slov. Narod« je Klofačev članek ponatisnil, in »Avtonomist« ga je radi tega okreal, češ: »Jako čudno pa se nam zdi, da je ta nauk Klofačev objavil »Slovenski Narod«! Tisti »Narod«, ki vedno vpije o škodljivosti federalizma, če govori o federalizmu — Radič! Čisto pravilna sodba! Nič manj čudno pa ni, da je »Avtonomist«, ki je **kot nekak Radičev organ** v Sloveniji, prav pridno ponatiskoval Radičeva lonodonska pisma, po eni strani zamolčuje Radičovo pismo, po katerem naj bi Slovenija hočeš-nočeš-moraš postala sestavni del federativne Hrvatske, po drugi strani pa v nasprotju z Radičevim programom, ki ga na celi črti sicer zagovarja in propagira, slepomiši v isti polemiki s »Slovenskim Narodom« s tem-le stavkom: V tej (srednjeevropsko-balkanski) federaciji pa morajo biti zastopani tudi Slovenci kot samostojen in neodvisen del! Slednje je naš program, ki ga z vso doslednostjo, pa tudi brez vsakega sanjarstva zagovarjamo, zavedajoči se, da ga je mogoče realizirati v najbližji dobi, medtem ko bi po Radičevem programu, katerega propagira »Avtonomist«, prišli iz srbskega v hrvatski centralizem in bi zaman čakali na avtonomijo Slovenije, ako bi mesto realne slovenske avtonomistične politike vedno le sanjarili o federaciji srednjeevropskih-balkanskih republik, ki se bo po našem mnenju nekoč ravno razvila, pa ne v bližnji bodočnosti. Če bi mi na to federacijo čakali, bi Slovenci že davno prej požrl srbski centralizem ali Radičev hrvatski

centralizem, ki daje slovenskemu narodu samo dvojno možnost: ali pod Hrvate, ali pa pod kako tujo sosedno državo. Mi pa pravimo: Niti eno niti drugo, nego avtonomijo Slovenije v okviru sedanje avtonomistično urejene države! Tudi to je bilo treba povedati po načelu: Clara pacta, boni amici! Mi smo torej »nekak Radičev organ«. Če bi mi danes napisali, da je »Slovenec« »nekak Pašičev ali Pribičevićev organ«, bi se nekolikant — zlagali. Nepoznani pisec v »Slovenec« pa istotako natančno vé, čigar in kakšen »organ« je naš list, pa je vendar zapisal, kakor je bil zapisal. Nam je prav in dobro. — Pripomniti moramo še tole: »Združenje slov. avtonomistov« vsaj danes še ni politična stranka. V parlamentu nima nobenega poslanca. »Avtonomist« še ni glasilo katerekoli stranke. »Politično« smo torej ničla na vsej črti. Toda glej čudež: 2. septembra 1923 (pred dobrimi 4 meseci) je pa pisal »Slovenec«: Treba je napraviti konec »Avtonomistovi« demagogiji v **interesu dobrih odnosov v federalističnem bloku!** — Tega nismo razumeli ne tedaj ne poslej. Zakaj mi nismo imeli nobenega opravka in besede v nekem federalističnem bloku. Naša edina krivda je v tem, da smo **federalisti in republikanci bili in smo**, in da to tudi **javno izpovedujemo**. To pa nas nič ne straši, kajti to je v **popolnem skladu** z resolucijo »Vseslovenske ljudske stranke«, oziroma njenega **zaupniškega zbora** z dne 21. novembra 1918 leta, ki se naj prebere in v pomoč spominu ponatisne! Kar se pa tiče g. Štefana Radiča, mislimo, da je on Hrvat, a mi smo Slovenci. Kot hrvatskemu politiku pa smo mi hvaležni in tudi zahvale dolžni za iskrene in korajžne besede, ki jih je bil izjavil v angleških londonskih listih v našo, slovensko obrambo, ko je nepoučeni angleški general zapisal na naš naslov zelo nelaskave besede. Če in ako pa pride **Makdonald** na čelo državne angleške državne uprave, bomo poskrbeli pa mi, da zve o nas polno resnico. Ali nam bosta pri tem pomagala tudi pisca zgoraj navedenih notic?

Tudi »Domoljub« nam je v svoji drugi letošnji številki poslal pismo. Lansko leto je prinesel na naš naslov kar cel članek, sedaj pa nam je poslal le notico, ki se toraj glasi takole: **Na naslov »Avtonomista«.** »Avtonomist« naj se domisli, da je bil njegov prvotni program delati za avtonomijo Slovencev, ne pa za hrvatski centralizem. Z današnjo njegovo pisavo pa more biti izvrstno zadovoljen Radičev, ne pa slovenski avtonomist. Če »Avtonomist« misli, da nam bodo Hrvati, če dosežejo samostojnost, prinesli avtonomijo na krožniku, se prav tako moti, kot smo se Slovenci zmotili ob prevratu, ko smo mislili, da nam bodo Srbi v deputaciji prinesli federalizem. Tako so nas vzeli pod koncentričen ogenj! Pisca »Domoljubove« notičice uljudno vprašamo najprej, kaj je po njegovem »slovenska avtonomija«? Mi smo spočetka bili tudi za neko malo avtonomijo Slovenije. Pa čas hitro teče in nas je marsikaj naučil. Mi smo že dolgo za slovensko **državnost**, ne samo za nekakšno »deželno avtonomijo«, kakršno so uživale n. pr. nekdanje avstrijske kronovine, kakor Kranjska, Štajerska itd. Ker smo za našo domačo, to je **slovensko državnost**, smo **federalisti** odnosno **konfederalisti in republikanci**. To menda pisec »Domoljubove« notice že davno ve iz našega lista. Če hoče kdo cincati, naj cinca — mi pa povemo jasno in naravnost, kaj smo in za čem gremo. Da smo na pravem potu, dokazuje že **velik naval novih naročnikov po novem letu**. Če pojde tako naprej, bomo letos našo naklado podvojili. Kajti končno vendarle ljudje vedo, da nismo nikoli **mislili niti hoteli**, da bi se Hrvati za nas bojevali. Rekli pa smo ponovno, da je za zmago treba skupne fronte Slovencev, Hrvatov, Bosancev, Vojvodincev in tudi pametnih Srbijancev, če jih je kaj. Če bi Slovenci sami mogli doseči zmago, bi jo morali že

davno imeti; zakaj pa je nimamo? Tudi na to bo treba odgovoriti!

Vsak slovenski federalist in republikanec bodi član »Združenja slovenskih avtonomistov«!

Odkod ima »Avtonomist« svoj republikansko-federalističen program? Eni pravijo, da imamo ta program od Radiča, ker tudi Radičeva stranka zagovarja federalizem in republikanstvo. Drugi pravijo, da ga imamo od starih socialnih demokratov, ki so že zdavnaj pred vojno zagovarjali »balkansko federativno republiko«. Tretji pravijo, da smo si izposodili oboje iz Amerike, kjer imajo federativno republiko že nad 100 let. Tako ugibajo razni ljudje različno. Posebno radi ugibajo tako taki ljudje, ki kar ne morejo verjeti, da ima vsak človek možgane zato, da sam z njimi misli!

Kaj je »Avtonomist«? »Slovenec« pravi, da je »Avtonomist« »nekak Radičev glasilo«. — Na prvi strani »Avtonomista« pa stoji za vse, ki znajo brati, jasno in razločno tiskano, da je »Avtonomist« **»Glasilo Združenja slovenskih avtonomistov«**. Tako je tiskano v vsaki številki »Avtonomista«, za tiste, ki znajo brati.

Kakšen namen ima »Avtonomist«? Namen »Avtonomista« je, da širi med Slovenci zavest, da smo Slovenci **narod**, ki ima vse tiste pravice do lastnega obstoja kakor jih imajo drugi narodi. Te pravice pa se dajo uveljaviti v danih okoliščinah najbolj v **federativno-republikansko urejeni državi**. Zato zagovarja »Avtonomist« **federalizem in republikanstvo**. To dvojje bo »Avtonomist« zagovarjal tudi še zanaprej, brez ozira na to, če je to komu prav ali pa ne. Dalje se bo »Avtonomist« trudil, da **kolikor mogoče dvigne politično izobrazbo slovenskega ljudstva**, da bodo ljudje znali prepoznati vse politične dogodke s **svojimi** močmi.

General Thomson, Radič in Slovenci. Angleški general Thomson (Tomazič?) je v angleškem listu »Observer« napisal več člankov, tičočih se Jugoslavije, katero je prepotoval. Pri tej priliki je zapisal o Slovencih, da so »dark, deep and double«. Te besede je skoro nemogoče posloveniti. Komplimenta pa ni v njih za Slovence nobenega. To bi se reklo približno, da so »črnuhi, pokrite rihte in dvojezične kače«. Z besedo »črnuh« je najbrže mislil »zaostale nevedneže«, kakor so n. pr. kakšna črna zamorska plemena. — Radič, ki je bil tisti čas v Londonu, je uredniku »Observerja« pisal pismo v katerem je generalove podatke v obče popravil ter se je pri tej priliki prav lepo in odločno zavzel tudi za nas, Slovence; rekel je tam, da je ves generalov opis Slovencev skoz in skoz napačen in da je ravno nasprotno res, to je, da so Slovenci najbolj prosvetljen in napreden del Jugoslavije. (Kolikor vemo, si gospod general sploh niso ogledali Slovencev in Slovencev, ampak so se dali o nas v Belgradu — poučiti, op. ur.)

Nov davek. V gostilnah in kavarinah so vpeljali na belgrajski ukaz nove plačilne listke. Vsak gost, ki dobi pisan račun, mora plačati 20 par oziroma v pomanjkanju drobca 1 krono. Listki imajo **samo srbsko** besedilo in so tiskani v cirilici. Slovensko »narodno« časopisje molči na ta nov udarec na enakovrednost kot grob!

Cene vsakdanjih življenjskih potrebščin so narastle tekom lanskega leta po raznih uradnih ugotovitvah povprečno za 50 odstkov, plače javnih in privatnih nameščenecv so pa ostale večinoma neizpremenjene, vsled česar vlada med temi ljudmi splošna nezadovoljnost.

Barantanje za mandat. Za ljubljanski državnozborni mandat, ki ga ima sedaj poslanec prof. Reisner, se bje med »mladimi« demokrati in med »stariji« naprednjaki hud boj. »Mladi« pravijo, naj »stari« plačajo polovico volilnih stroškov, pa se bo prof. Reisner po dogovoru umaknil dr. Ravniharju, »stari« pa zopet pra-

vijo, da „mladim“ niso nič dolžni. — Tako je postal državnozborski mandat, ki velja povsod po svetu kot izraz ljudske volje, danes v Ljubljani navaden kupčijski predmet. Doslej se nismo slišali, da bi se bil kakšen ljubljanski volilec proti tej „kupčiji“ oglašil, kar za politično zavednost ljubljanskih „naprednih“ volilcev ni posebno častno znamenje. Videti je, da smatrajo razni „vodilni politiki“ in „politični voditelji“ volilce pri nas še vedno za „nevedno in nerazodno maso“, s katero se da poljubno pometati, dočim je stvar v resnici ravno narobe: Volilec je vse, ker je on poslanca izvolil, poslanec pa se mora pokoriti volji volilcev, ker ni nič drugega kakor samo izvršni organ volje volilcev. Kdaj se bodo slovenski volilci tega zavedali?

Čudni nazori. V Ljubljani vlada na magistratu občinski svet. Ta občinski svet je kmalu po nastopu svoje vlade znatno zvišal plače mestnim uradnikom in delavcem. Proti temu sklepu občinskega sveta se je opozicija pritožila na deželno vladu, ki je prizivu tudi več ali manj ugodila. Z ozirom na odločbo deželne vlade pa smo brali v nekem listu, da to „ne gre, da bi delavec zaslužil mesečno 4000 dinarjev, uradnik pa samo tri tisoč!“ — Te besede so jako grde. Razodevajo namreč silno nevoščljivost, o kateri trdijo, da je splošna slovenska bolezen. Drugič razodevajo te besede, kako silno globoko čepi še naša uradniška inteligenca v starih feudalnih nazorih o veljavi uradništva, kakor da bi „uradnik“ moral imeti več kakor kak drugi človek, ki tudi dela! Pravično in socialno je samo tako stališče, ki pravi, naj ima vsak, kar mu gre; oni pa, ki slučajno nima, naj gleda, da bo tudi toliko dobil, kar potrebuje, toda dobil z zaslužkom, ne pa s tem, da hoče odzvesti svojemu tovarišu.

Tobak. Kadilci cigaret se gotovo še dobro spominjajo znanega „zibcenerja“, to je cigaretne tobaka, ki je veljal 17 starih krajcarjev.

Kakor vse drugo, je vojna tudi ta tobak podražila tako, da je veljal koncem l. 1922 že 6 kron 50 vinarjev, nakar je popolnoma izginil iz prometa. Začetkom tega leta pa so se znani zavojčki zopet pojavili! Nosiijo še napis Kr. državni monopol, cena je označena s 6 kronami 50 vinarjev, na zadnji strani je natisnjena tudi letnica „1922“, samo prava prodajna cena se je nekoliko spremenila: Zavojček tega tobaka stane namreč danes — 25 kron. Pripominjamo, da od te zvišane prodajne cene tobakni delavci niso dobili doslej nobenega pribojška.

Po dvanajstih letih. Ljudska igra v štirih dejanjih. Po Schrottenbachu priredil Franc Kobler. Ljudski oder V. zvezek. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1923. Cena Din 22. — Vendar enkrat po dolgem času smo dobili ljudsko igro, ki je polna dramatike in zdravega, krepkega jedra. Dialog je tako koncizen in lakoničen, da smemo reči, da niti ene besede odveč v igri. Moraš biti res zbran pri čitanju igre, ako hočeš, da si obdržiš vse niti v roki. Ta krepka kratkost, ta kondenziranost v besedi pa je presajena na slovenska tla. Ljudje govore kakor grče iz slovenskega hrasta. Idejno je igra tendenčna — za vero ali proti veri — vendar ta ideja ni napisana vidno in doseže svoj vrhunec v prvem in četrtem dejanju, vleče se vse skozi kot rdeča nit, ki kot miselna stolpa začenjata in končujeta igro.

Trboveljski premog in drva dobavlja

DRUŽBA ILIRIJA

Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon šte. 220.

Kaj je delnica?

V dnevnih listih pogosto beremo »Rokodelska banka d. d.« ali pa trgovska družba »Les d. d.« in podobna imena s pristavkom »d. d.« Kaj pomeni ta dostavek »d. d.«?

»D. d.« je okrajšava za besedi »delniška družba«. Delniške družbe pa so posebne vrste gospodarske organizacije.

Recimo, da odkrije kdo na svojem posestvu premogovno zilo ali pa kakšno drugo rudo. Dokler leži ta ruda v zemlji, ni nič vredna. Vrednost dobi šele, ko je dvignjena in spravljena v promet. Za kopanje rude pa je treba mnogo denarja. Plačati je treba delavce, nabaviti je treba drage stroje itd., kar vse mnogo velja.

Vzemimo sedaj, da ima tisti, ki je rudo odkril, sam dovolj denarja, da začne rudnik izkoriščati. Če se loti sam takega podjetja, je seveda tudi on sam neomejen lastnik rudokopa in tudi on sam spravlja ves dobiček, ali pa tudi on sam trpi vso izgubo. Tak človek torej lahko ali silno obogati, lahko pa tudi ob vse pride.

Izgube vsega svojega premoženja se pa vsak človek boji. Da se takih občutnih izgub izognejo, so našli ljudje poseben način nabiranja kapitala za izkoriščanje raznih podjetij. Ta način obstoji v tem, da se združi več ljudi, ki dajo na razpolago potreben kapital. Kapital navadno razdele na deleže, od katerih znaša vsak delež po 100 ali po 1000 ali pa še po več kron (dinarjev, lir, frankov itd.). Kdor prevzame en tak delež, mora označeno svoto vplačati, kot potrdilo za vplačano svoto pa dobi posebno listino, na kateri je tiskana svota, ki jo je doitičnik podpisal oziroma vplačal. Tak lista se imenuje **delnica**, ker predstavlja natančno označen delež na tistem kapitalu, ki je potreben za pričetek kakega podjetja.

Če podjetje uspeva, se dobiček razdeli na toliko delov, kolikor je delnic. Če pa podjetje propade, ne more nihče izgubiti vsega svojega premoženja, ampak le toliko, kolikor je prevzel delnic.

Za osnovanje delniške družbe je pa treba posebnega **oblastnega dovoljenja**. Ko izda oblast tako dovoljenje, podjetniki navadno objavijo v dnevnih listih, da iščejo »delničarje«, t. j. ljudi, ki so pripravljeni prevzeti večje ali manjše število delnic.

Če podjetje dobro nese, n. pr. 20 procentov, dočim znaša obrestna mera v hranilnicah le 5 procentov, potem je jasno, da postane delnica mnogo več vredna kakor je veljala pri podpisu. Delnica za 100 kron, ki nese 20 procentov (pri običajni obrestni meri po 5%), ni vredna le 100, ampak 400 kron, ker v hranilnico moram vložiti 400 kron, če hočem dobiti čez eno leto 20 kron obresti, dočim že delnica za 100 kron lahko nese ravno toliko, če podjetje uspeva. Če pa podjetje ne uspeva, pa ne morem več izgubiti kot 100 kron, ker sem obvezen pri izgubi samo za toliko, kolikor sem podpisal.

S pomočjo delnic in delniškega kapitala je lahko mogoče zasnovati največja podjetja, ker deluje v delniških družbah združen kapital mnogih oseb, ki ga posameznik ali sploh ne premore ali pa nerad riskira. Zato danes grade železnice, velike vodne in električne naprave, rudnike itd. večinoma le s pomočjo delnic in delniškega kapitala.

Med našim ljudstvom je ta način zbiranja kapitala še malo razširjen. Napačno pa ne bi bilo, če bi tudi pri nas po deželi ljudje nekoliko vedeli, kaj je delnica, ker bi na ta način lahko marsikaj izvršili v svojo korist sami, kar jim izvršujejo danes drugi.

Minka Horvat

Ljubljana, Stari trg 21.
priporoča po nizkih cenah svojo zalogo damskih in žalnih klobukov

Vzajemni posojilnici v Ljubljani r. z. z o. z.

ki se je preselila iz hiše uršulinskega samostana poleg nunske cerkve v **lastno novo palačo na Miklošičevi c. poleg hotela Union**. Hranilne vloge se obrestujejo po **6%** brez odbitka rentnega in invalidskega davka, v tekočem računu **5 1/2%** vezane za dobo pol leta **6 1/2%** in više po dogovoru.

Varnost za hranilne vloge je zelo dobra, ker poseduje Vzaj. pos. relativno večino delnic stavne delniške družbe hotela »Union« v Ljubljani. Vrhutega je njena last nova palača ob Miklošičevi cesti, več mestnih hiš, stavbišč in zemljišč v tu in inozemstvu. Denar se lahko naloži po poštinih položnicah.

FR. SLOVNIK

LJUBLJANA, Stari trg 2.
priporoča po najnižjih cenah svojo zalogo izgotovljenih oblek in manufaktur Obleke po meri se točno izvršujejo.

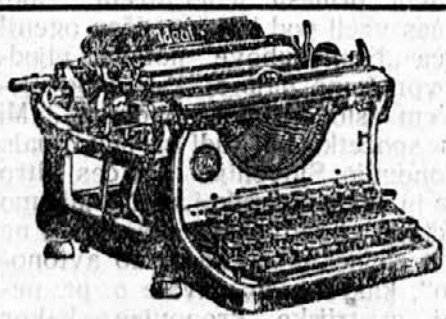
Nova knjiga!

V Blasnikovi tiskarni je izšla knjiga:
Dr. Dragotin Lončar

Politika in zgodovina,

ki obsega na 150 straneh pet oddelkov: A. Življenjepisi (Masaryk, Krek, Mahnič, Svetec, Susteršič in Tavčar), B. Za Jugoslavijo, C. O ustavi v Jugoslaviji, D. O socializmu in komunizmu, E. O slovenski politiki (Zakaj smo izgubili Koroško in Primorsko). Slovenci kupujte in čitajte! Cena Din 30.—. Po pošti Din 30.60.

Knjigarne in prodajalci popust.

THE REX CO
LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.

Telefon šte. 268.

Najboljši pisalni, razmnoževalni in kopirni stroji.
VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

Genjene dame in gospodje!

Prejeli smo najnovejšo francoske modele sistem »Poiret«. Kdor želi imeti garderobo po najnovejši modi in specialno delo po nizki ceni, naj se obrne na trdko

Brata Brunskole

konfekcija in splošna prvovrstna krojačnica Ljubljana, Židovska ulica št. 5. Stranke, ki prinese same blago, ista postrežba.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOV. AVTONOMISTOV.
Odgovorni urednik Jože Petrič
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani

Antikvarijat, knjigarna HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34
kupi in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

Vse pisalne, risalne in šol. potrebščine

dobite najceneje v papirni trgovini
Miroslav Bivic, Ljubljana
Sv. Petra cesta št. 29.

Lastna knjigovoznica. — Velika zaloga šolskih zvezkov, map in blokov.

Edini tihi pisalni stroj

L. C. Smith & Bros

Mod. 8, brez najmanjšega ropota.

Zastopstvo:

LUDOVIK BARAGA

Ljubljana, Šelenburgova ulica 6./I.

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavi: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta šte. 5.

Telefon šte. 367.

Vplačani kapital K 10,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje